

Mark Twain

AVENTURILE LUI TOM SAWYER

Traducere din limba engleză de LUCIAN POPA
Cuvânt-înainte de DELIA-MONICA GEORGESCU

CORINT
EDUCAȚIONAL

CAPITOLUL I

— Tom!

Liniște.

— Tom!

Tăcere deplină.

— Uf, tare aș vrea să știu pe unde o umbla brambura zvăpăiatul ăsta. Pe unde o fi? Hei, Tom!

Bătrâna își coborî ochelarii spre vârful nasului și se uită pe deasupra lor prin încăpere, după care îi ridică spre frunte și privi pe sub ei. Din an în Paște îi făcea năpârstocului de Tom hatârul de a se uita la el prin lentilele lor. Doar erau ochelarii ei de sărbătoare, la care ținea ca la ochii din cap și pe care îi păstra pe nas așa, de fudulie, căci la drept vorbind ar fi putut să vadă la fel de bine și prin niște ochiuri de plită. Preț de o clipă rămase ținută locului, cuprinsă parcă de uimire, după care rosti, cu o voce calmă, dar cu toate astea îndeajuns de tare încât să o poată auzi pereții:

Ai tu puținică răbdare, că te dibui eu pe tine și atunci o să vezi tu ce...

Dar nu izbuti să-și facă auzit până la capăt gândul, căci în acest răstimp se aplecase și se apucase să scoțoească pe sub pat cu coada măturii, cu atâta osârdie încât nu mai avea suflu decât pentru icnețele care îi însoțeau ca un ecou loviturile. Sub pat era însă pustiu; doar pisica fugi ca din pușcă afară.

— Dumnezeule mare, de când mă știu n-am mai văzut un ștregar de soiul ăsta!

Îndreptându-se după aceea din șale, păși spre ușa deschisă și zăbovi în prag, sfredelind cu privirea aracii cu roșii și buruienile care se lăfăiau în grădină. Dar nici urmă de Tom. Atunci ridică

glasul, pentru a putea fi auzită de departe, și se apucă să strige din toți rărunchii:

— To-o-o-om!

Dintr-o dată, din spatele ei îi ajunse la urechi un foșnet. Se întoarse exact la timp pentru a-l înșfăca de pulpana hainei pe băiețelul care se pregătea s-o zbughească.

— Ca să vezi! Cum de-am uitat de cămară? Ce-ai căutat acolo, drac împielit!

— Nimic.

— Cum așa, nimic? Uite cât de murdar ești, pe mâini și la gură! Cu ce te-ai mânjit în așa hal fără de hal?

— Habar n-am, tușico.

— Las' că știu eu. Cu dulceață, da... De câte ori nu ți-am spus să nu te mai atingi de dulceață, ai? Am să-ți pun pielea pe băț, diavole! Ia dă-mi nuiaua!

Nuiaua șfichiui aerul, semn că nu era lucru de șagă.

— Iii! Tușico, ia uită-te ce ai în spate!

Atunci când bătrânica se întoarse în loc, adunându-și fustele, pentru a se dumiri ce pericol o amenința, băiatul își și luase călcâiele la spinare, cocoțându-se pe gardul înalt de uluci și făcându-se nevăzut dincolo de el. Mătușa Polly rămase câteva clipe pe loc, nedumerită, după care râse cu blândețe.

— Lovi-te-ar norocul să te lovească! E-he-hei! Că nu-mi e învățătură de minte odată! De câte ori nu m-a tras până acum pe sfoară și uite că tot mă mai las dusă de nas. Așa-i cu bătrânii! Bine se zice: nu mai înveți cal bătrân în buiestru. Dar nici că mă păcălește de două ori la fel, afurisitul. Și atunci, de unde să am habar, sărmana de mine, la ce să mă aștept de fiecare dată? Parcă le-ar cântări ca la farmacie, cât să mă zgândăre până să-mi ies din pepeni. Și mai știe, împielitatul, că dacă-mi dă o clipă de răgaz sau mă face să râd, supărarea mea piere ca luată de vânt... nu mai sunt în stare să-l altoiesc. Da, chiar așa, nu mă port cu el așa cum se cuvine. Bătaia e sfântă, e ruptă din rai. Îi fac doar rău copilului, ăsta-i adevărul și nu

altul. Multe o să mai avem de îndurat și eu și el, dacă-l las așa, de izbeliște, să facă tot ce-i trece prin cap. Parcă a pus diavolul stăpânire pe el, Doamne iartă-mă! Dar ce să fac, e băiatul surorii mele, fie-i țărâna ușoară, așa că nu mă lasă inima să-l bat. De fiecare dată când îl iert îmi pare rău, și de fiecare dată când îl ating mi se sfâșie inima. Bine zice la Sfânta Scriptură: omul zămislit de femeie are viața scurtă și doldora de necazuri; e limpede că așa stau lucrurile. După-masă o să tragă chiulul de la școală și, vreau, nu vreau, iar o să fiu obligată să-l pun mâine la treabă, ca pedeapsă. Nu-mi vine ușor să-l pun să lucreze duminica, atunci când restul copiilor nu trebuie să meargă la școală și se joacă toată ziua, dar n-am încotro! Fuge de treabă mai ceva ca dracul de tămâie, dar n-am de ales, trebuie să-mi fac datoria față de băiat, măcar cât de cât, că doar nu-i vreau decât binele.

Chiar așa, Tom s-a fofilat și n-a călcat nici măcar cu un deget pe la școală, petrecând în schimb de mai mare dragul. A venit înapoi acasă exact cu puțin timp înainte de cină pentru a-i da, chipurile, o mână de ajutor lui Jim, micul negru, la tăiatul lemnului pentru a doua zi și la făcutul surcelelor, altfel spus, la țanc pentru a-i istorisi lui Jim peripețiile sale, în timp ce Jim făcea mai toată treaba. Fratele mai mic al lui Tom (sau mai bine spus fratele lui vitreg), Sid, sfârșise cu partea din treabă care i se cuvenea (strânsul surcelelor). Sid era un băiat model, el nu se prea ținea de năzbâtii și pocinoage, cum făceau alți copii.

În vreme ce Tom lua cina și fura zahăr ori de câte ori avea ocazia, mătușa Polly îl descosea în fel și chip, încercând din răspuțeri să-l prindă cu cioara vopsită. Aidoma altor suflete neprihănite, avea impresia că dă dovadă de o neasemuită viclenie, considerându-se hărăzită cu darul unei tainice și de nepătruns diplomații.

De exemplu, acum.

- Tom, astăzi la școală a fost destul de cald, nu-i așa? întrebă ea.
- Da, mătușică.
- Arșiță în toată puterea cuvântului, nu?
- Chiar așa, mătușică.

— Cum de nu ți-a trecut prin cap să dai o fugă la scăldat?

Tom tresări, iar în mintea sa își făcu loc un gând nu tocmai aducător de liniște. Scrută cu mare atenție chipul mătușii, după care se încumetă să răspundă.

— Nu-u... adică ... nu cine știe ce...

Bătrâna întinse mâna și-i pipăi cămașa.

— Ei, dar parcă acum nu mai e chiar așa de cald.

Era încântată de faptul că se convinsese că avea cămașa uscată, fără ca cineva să-și dea seama la ce anume se gândea ea. Dar Tom se dumirise acum la ce trebuia să se aștepte, așa încât o luă înaintea următoarei întrebări:

— Unii dintre noi ne-am răcorit băgându-ne cu capul sub cișmeaua din curtea școlii, uite, părul meu nu s-a uscat bine nici acum.

Preț de o clipă mătușa Polly se necăji că lăsase să-i scape o dovadă atât de strigătoare la cer și că pierduse ocazia de a-și dovedi dibăcia. Dar imediat avu o idee și mai bună:

— Tom, atunci când ți-ai vârât capul sub cișmea nu ți-ai descusut cumva gulerul de la cămașă, în locul în care ți l-am prins eu? Ia descheie-te la haină, să mă conving cu ochii mei!

De pe chipul lui Tom își luă tălpășița orice urmă de neliniște. Își descheie netulburat haina. Așa cu care era cusut gulerul cămășii se găsea la locul ei, fără doar și poate.

— Măi să fie! Hai, du-te și vezi-ți de-ale tale! Am vrut să mă conving că n-ai tras cine știe cum chiulul de la școală, să te duci la scăldat! De data asta, haide, să fie și un lup mâncat de oaie! Cine știe, poate că ești, vorba proverbului, brânză bună în burduf de câine. Oi fi mai de ispravă decât lași să se vadă! Cel puțin pentru ziua de azi!

Nu-i pica tocmai bine că iscusința ei dăduse greș și în același timp era bucuroasă că se întâmplase, măcar o dată, ca Tom să se rătăcească și el pe drumul cel drept.

Dar Sid, să stea el la locul lui și să nu se bage ca musca-n lapte?

— Păi – zise el – dacă nu mi-aș aduce aminte că i-ai cusut gulerul cu ață de culoare albă... și uite, asta e cam neagră.

— Aa!! Cu ață albă l-am cusut, sigur că da!... Tom!!!

Dar Tom, prinde vrabia și pune-i sare pe coadă!... Tot ce mai apucă să zică, ieșind ca o vijelie pe ușă, fu:

— Sid, băiatule, lasă că am eu ac de jocul tău!

Când ajunsese la adăpost, se uită cu toată atenția la două ace mari de cusut, unul înfășurat cu ață albă și unul cu ață neagră, înfipte la reverul hainei, după care își zise:

„Dacă nu-și vâra Sid coada, nu s-ar fi prins nici în ziua de azi. Fir-ar să fie! Într-o zi coase cu ață albă, într-alta cu ață neagră! Nu se hotărăște odată să coasă cu aceeași culoare. Așa, cum naiba să nu uiți ce soi de ață a fost? Uf, și Sid ăsta... nu scapă el așa ușor!”

Tom nu era bun de pus în vitrină și dat ca exemplu celorlalți băieți din târg. Știa el un astfel de „model de bună purtare”, dar nu putea să-l înghită cu niciun chip.

Însă nu se scurseră nici două minute și dădu uitării toate grijile. Și asta nu din pricina faptului că grijile sale ar fi fost ceva mai ușoare sau mai puțin amare decât cele ale unui om în toată firea, ci deoarece, deocamdată, era prins până peste cap de o nouă preocupare, care avea darul de a-l face să uite, așa cum și necazurile oamenilor mai în vârstă sunt date uitării în iureșul arzător al noilor inițiative. De această dată era vorba de un nou fel de a fluiera, care îl cucerise cu totul și pe care îl învățase de la un negru. Fierbea de nerăbdare să-l exerseze netulburat de nimeni și de nimic. Soiul ăsta de fluierat se înrudea într-o oarecare măsură cu acela al păsărilor, era un fel de tril susurat, pe care îl obțineai atingând cu limba cerul gurii, la intervale mici, în toiul unei melodii. Tot exersându-l atent și cu mare osârdie, Tom reuși să-i prindă șpilul, și iată-l acum pășind agale pe stradă, în timp ce din gură îi izvorau triluri melodioase și inima îi era plină de mulțumire. Starea sa sufletească nu se deosebea prea mult de aceea a unui astronom care descoperă o nouă planetă, dar neîndoios că băiatul se afla în brațele unei bucurii cu mult mai temeinice și mai de neclintit decât aceea pe care ar fi fost în stare să o resimtă astronomul.

După-amiezile de vară păreau să nu se mai sfârșească. Amurgul încă nu se lăsase. Dintr-o dată, Tom își curmă fluieratul. Înaintea sa

apăruse un necunoscut, un băiat ceva mai mare decât el. Un proaspăt sosit, indiferent de vârsta pe care o avea, băiat sau fată, isca mare agitație în pricâjitul târgușor St. Petersburg! Și colac peste pupăză, băiatul cu pricina mai era și înțolit ca la carte, ceva de neînțeles – îmbrăcat în straie frumoase într-o zi de lucru, o zi ca oricare alta! Nemaivăzut lucru! Avea o pălăriuță frumușică, o hăinuță albastră, din postav, încheiată până la ultimul nasture și parcă atunci scoasă din cutie, fără nici cea mai mică pată sau cută, iar pantalonii nu erau nici ei mai breji. În picioare purta ghete, chiar dacă nu era decât vineri; la gât avea aninată o cravată – o panglică colorată, cum nu se putea mai frumoasă – și avea o moacă de băiat de la oraș care avea darul de a-l scoate din pepeni pe Tom. Și cu cât privea cu mai multă luare-aminte la acea neasemuită minunăție, cu atât se îngreșoșa mai abitir de felul în care era împopoțonat străinul și cu atât îi apăreau mai jalnice straietele sale. Se priveau unul pe altul, fără să rostească niciun cuvânt. Când unul se mișca un pic, celălalt făcea și el același lucru, dar nu se apropiau unul de altul, ci își dădeau roată, ca doi cocoși. Tot timpul se priveau țintă în ochi, pândind încordați manevrele adversarului. Într-un târziu, Tom deschise cel dintâi gura:

- Dacă am chef, îți trag o mamă de bătaie de-ți sună apa-n cap!
- N-ai decât, dacă te încumeți!
- De ce nu m-aș încumeta?
- Uite-așa, că nu ești în stare și pace!
- Eu, să nu fiu în stare?!...
- Cred și eu!
- Ba pot s-o fac și cu ochii închiși!
- Ba nu poți cu niciun chip!
- Ba da!

Liniște tensionată. Apoi Tom grăi din nou:

- Cum îți zice?
- Ce-ți pasă? Avem ceva de împărțit?
- Stai că vezi tu numaidecât ce avem de împărțit și ce nu!
- Cine te oprește?

— Mai spune o dată și o să dai de bucluc!

— Mai spun o dată, uite-așa!

— Te crezi deștept nevoie mare, este? Dacă vreau, te fac arșice doar cu o mână!

— Zău așa? Tare-aș vrea s-o mai văd și p-asta. Nu ești în stare decât să dai din gură.

— Ba vezi tu cum îți înmoi oasele, dacă nu te potolești.

— Vorbe goale! Ce să-ți spun, nu mai pot de frică!

— Încrezutule! Crezi că e mare scofală de capul tău. Și ce pălărie ai!

— De ce te legi de pălăria mea? N-ai decât s-o înghiți dacă nu-ți e pe plac. Să îndrăznești numai să o atingi cu un deget... Cine cu-tează, pilaf îl fac!

— Numai gura e de tine!

— Uite cine vorbește!

— Îndrugi minciuni sfruntate, se vede de la o poștă, și nici n-ai curaj să te bați.

— Să n-am curaj, eu? Te bat și cu o mână legată la spate.

— Dacă mai bați mult câmpii, iau un bolovan și-ți fac zob scăfărlia.

— Vezi să nu!

— Numaidecât o să vezi!

— Hai, să văd! Îți turuie gura ca o moară stricată, da' nimic mai mult! Dă, dacă ești în stare! Tremuri de frică!

— Frică, mie?!

— Da, ție.

— Ba nici vorbă de una ca asta.

— Ba ți-a intrat frica-n oase.

Din nou tăcere, uitături aprige și țopăieli unul în jurul celuilalt. Curând ajunseră umăr la umăr.

Tom zise:

— Ia-ți tălpășița de aici!

— Ia-ți-o tu!

— Nici nu-mi trece prin cap.

— Mie nici atât.

Acum fiecare dintre ei se sprijinea încordat într-un picior, împingându-se din toate puterile și înfruntându-se, cu sclipiri de ură în ochi. Dar nici unul nu era în stare să-l urnească pe celălalt din loc. Se îmbrânciră o vreme, până li se împurpurară obrajii, după care se înmuiară încetul cu încetul, fără a se pierde nicio clipă din ochi. Iarăși, Tom sparse primul tăcerea.

— Ești mai fricos ca un pui de găină și ai caș la gură. Te spun eu fratelui meu mai mare. O să fie vai și-amar de fundul tău! Dacă-și pune el mintea cu tine, te face praf cu un singur deget!

— Puțin îmi pasă mie de fratele tău! Eu am un frate și mai mare și, dacă are chef, îți înșfacă fratele de-un picior și-l aruncă peste gardul ăla ca p-un pai. (Amândoi frații nu erau altceva decât niște scorneli.)

— Minți!

— Așa crezi tu!

Atunci Tom, înfierbântat, trase o linie prin colbul drumului, cu degetul mare de la picior, și zise:

— Dacă ai nehibzuința să treci peste linia asta, te usuc în bătaie. Poftim de încercă și o să vezi tu.

Fără nicio șovăială, băiatul cel străin călcă numaidecât dincolo de linie, spunând:

— Acum să te vedem câte parale faci, meliță stricată ce ești!

— Mă, să nu mă faci să-mi ies din fire, doar atât îți mai zic!

— Mi-am dat eu seama de mult că torni ca o moară stricată, dar când vine vorba de bătaie...

— Zevzecule! Să mă ia naiba dacă nu te snopesc pe două parale.

Zeflemitor, băiatul cel mare scotoci prin buzunar și dădu la iveală două monede mari de aramă, pe care i le întinse.

Tom îl pocni peste mână, azvârlindu-i cât colo banii.

Peste o clipă, cei doi băieți se tăvăleau și se încleștau în colb, încăierăți ca doi motani. Se trăgeau de păr, își sfâșiau hainele, se năpusteau unul în altul, se cotonogeau cu pumnii, se zgâriau cu unghiile, acoperindu-se de triumf și de praf. Când vârtejul se mai liniști

cât de cât, prin perdeaua de colb iscată de marea luptă Tom putea fi deslușit așezat călare în cărucia proaspătului sosit și îndesându-i la pumni cu cea mai mare dărnicie.

— Zi că te dai bătut! răcnea Tom.

Celălalt se zbătea ca un șarpe și răcnea la rândul său, dar pradă unei furii a neputinței.

— Zi că te dai bătut! și-l bumbăcea în continuare. Într-un târziu, străinul gâfâi sugrumat:

— Mă dau bătut!

Tom îl lăsa să se scoale în picioare și-i spuse cu nemăsurat dispreț:

— Data viitoare să-ți fie învățătură de minte să te mai umfli în pene!

Băiatul cel străin se urni din loc, scuturându-și hainele, icnind și smiorcăindu-se. Din vreme în vreme, mai privea peste umăr, clătănând din cap și amenințându-l pe Tom că o să-l facă el praf atunci „când o să pună mâna pe el”. Tom răspundea cu vorbe batjocoritoare și se grozăvea nevoie mare... Când îi întoarse spatele, cu gândul să plece, celălalt luă la repezeală un bolovan de pe jos și-l aruncă spre Tom, lovindu-l pe acesta exact în spate, între umeri, după care se întoarse ca un titirez și o zbughi, alergând de-i sfârâiau călcâiele. Tom îl fugări pe nemernic până acasă la el, prilej cu care află și unde stătea. Mai apoi, zăbovi pe acolo o vreme, ocupând o poziție strategică în fața porții și provocându-și dușmanul, în speranța de a-l face să părăsească reduta în care se refugiase; dar inamicul nu făcea altceva decât să se scâlâmbăie la el din spatele unei ferestre, prefăcându-se că nu vede provocarea. În cele din urmă își făcu apariția mama inamicului, care îl făcu pe Tom albie de porci, zicându-i golan, vagabond, mârlan și poftindu-l să-și vadă de drum. Neavând loc de întors, Tom se văzu obligat să cedeze poziția, nu însă înainte de a striga „că se va ocupa el de băiatul ăla”.

Ajunse acasă în plină beznă; se cățără cu mare grijă și se furișă pe fereastră, dar, când să sară în cameră, dădu piept cu un obstacol la care nu se aștepta, și anume persoana mătușii Polly, care pândea din umbră.